

12/02/04
15.42.08.4

א ר כ י ו ן ה ה ג נ ה
ר י ש ו ם נ ת ו נ י ע ד ו ת

UPED000M
RNN

חסימול מוזן במבנה 9999.88888 כאשר 9999=פוליגל, 88888=עדות עם אפסים מובילים
סימול: 233.00008_ סימול ישן: _____ , _____

*שם מעיד: למברג אריה _____
*אינטרנט: 2 סומן לאינטרנט ללא תמונה
תאריך מסירת העדות: 101180_ *סטטוס: _____

נושא העדות: למברג אריה - איש משמר השלושה. החל מהציאה מפולין בדרך לארץ, _____
החייב ביפו והעליה לגליל, החיים ביבנאל ומושבות גליל נוספות. _____

התקופה עליה נמסרה העדות: 1011914_ עד 31121940
הערות: מקלטות זקני הישוב בגליל, מארכיונם הפרטי של בלחה ואורי שרפמן, _____
בית גן יבנאל, פברואר 2004 (קלטר מס' 8).

השאלת העדות: _____ *יעד: _____
*מיקום: _____ *מחסן: _____ ארון: _____ צד: _____ מדף: _____ פוליגל: _____
מעדכן אחרון: RNN 12/02/2004

עזרה קרא הוסף עדכן בטל מלמ תקציר הבא נקה הצגת סרגל חזור סיים

24	16	14	13	12	11	10	9	8	7	6	2	1
----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---

זכרונות אלה הועברו לכתב מהקלטות זקני הישוב בגליל.
ההקלטות נערכו ע"י אורי שרפמן מבית גן (יבנאל) והם רכושם הפרטי של בלהה ואורי שרפמן.
ההקלטות נמסרו באדיבותם לארכיון בית יגאל אלון בגינוסר לתועלת הציבור כולו.

=====

אריה למברג - משמר השלושה

הפולנים התקרבו לקייב. כשנכנסו לאוראינה, החלטנו כמה חבר"ה מ"צעירי ציון" שאנחנו נוסעים לארץ-ישראל. שברנו עגלה והתחלנו לנסוע. נסענו ערב שלם והעגנו ללבוב, לנברג, קראו לזה אז, ונכנסנו שם למעון של סטודנטים פולנים. ישנו שם כמה לילות והתחלנו להתכונן לנסיעה לארץ. בינתיים, התברר שהסיכויים שלנו לעלות הם קטנים מאוד אז החלטנו לעבור לוורשה. בוורשה, שהיתה בירת פולין, היה בית החלוצ, קראו לזה - ליזיקה 5 - ישבנו בבית החלוצ כשמענו על ההתנפלות על תל-חי ועל מותו של טרומפלדור. החבר"ה התחילו לעשות סקנדלים. מוכרחים לעלות לארץ להציל את המולדת. בינתיים מסרנו את הכסף שהיה בידינו, כסף רוסי, שלא היה שום דבר, לפלשתינאים. הלכנו למשרד ההנהלה ואמרנו שאנחנו רוצים לעלות לארץ, שברנו שולחנו ועשינו סקנדלים ובסופו של דבר אמרו לנו להתכונן לנסיעה.

הגענו ארצה בדיוק בראשון למאי. בדיוק באותו יום היה פרוגרום ביפו, חבר שלי שהגיע לפני נהרג באותו יום, זה היה ב- 1921. לא נתנו לנו לרדת מהאוניה והעבירו אותנו לחיפה. היינו שם כמה ימים בבית החלוצ ופתאום נכנס דוסטרובסקי לבית החלוצ ושאל: מי רוצה לנסוע לדגניה שם זקוקים לעזרה, הבדואים מעמק הירדן מתכננים התנפלות על דגניה.

אספתי כמה חבר"ה ונסענו. נתנו לנו כל מיני כלים ונשארנו שם. רוב החברים היו חברי דגניה ג' שעברו לגניגור. כשהיה שקט עזבו ואני נשארתי שם. אבל החברים בקבוצות היו חברה סגורה, הם לא קיבלו סתם אנשים שלא הכירו. וכך העבירו אותי לעבודה בכביש כנרת-צמח. אני זוכר שהביאו אותי לגשר של עץ ואמרו לי - פה אתה עובד. התחלתי ללכת מאחד לשני ושאלתי - אני רוצה לעבוד, איפה נרשמים? החבר"ה התחילו להתלוצץ על חשבוני - מה אתה רוצה לעבוד? נו, בטח, תרי בשביל זה באתי ארצה.

היתה כאן קבוצת פועלים ותיקים שבאו ארצה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, זו היתה קבוצת ברקוביץ. רובם נמצאים כיום בגבע. באתי לשם ואני חושב שהם קיבלו אותי אליהם מתוך רחמנות.

הייתי בחור צעיר ועבדתי שם קצת זמן ואפילו הכנסתי לעבודה מכרים שלי. גמרנו את העבודה בכביש והתחלנו לעשות את הגשר על הירדן, גשר העץ הישן. בינתיים היתה איזו מפולת ואני נפצעתי. כבר אז לא עבר הירדן צפונה יותר, הירדן עבר באותו מקום עד כמה שאני זוכר, אחר כך העמיקו אותו. כשנגמרה העבודה עברנו לעבודה בכביש ראשון לציון. היה שם חם ולא נעים, סבלנו מברחשים ואני התגעגעתי למזג האוויר הגלילי, לרוח של אחר הצהריים. חוץ מזה אנשי הגליל היו אנשים עממיים והאנשים בראשון היו לא כל כך עממיים. רציתי מאוד לחזור לגליל. החבר'ה לא כל כך הסכימו לחזור לגליל, הם טענו שיותר מענין לעבור ממקום למקום ולו כדי שנוכל יום אחד להגיד, שפה בנינו כביש וגם שם בנינו כביש וכו'. אחרי שגמרנו את הכביש בראשון לציון קיבלנו עבודה בירושלים. עלינו עם העגלות והאוהלים לירושלים, ממש כמו צוענים. אז התחילו לכנות את בית הכרם, בנו את שלושת הבתים הראשונים. אני זוכר שמלאנו מים בפחים ואחרי העבודה היינו מתרחצים במים האלה.

בשנת 1923, נסעו לרוסיה ברקוביץ ובוכנייר. בוכנייר זה, היה בונדאי, ומשום כך, נשלח לרוסיה כדי לארגן חלוצים שיבואו ארצה. עברה תקופה ארוכה ולא שמענו מהם ועליהם דבר. אחר כך נודע לי שהם נאסרו בעוון תעמולה ותקופה ארוכה ישבו בבית הסוהר, עד היום אינני יודע דבר עליהם.

כשהייתי בירושלים, ראיתי שלמעשה, לא למטרה זו באתי ארצה. לא ענין אותי לכנות בתים רציתי לקבל הכשרה חקלאית וללכת להתישבות. יום אחד נפגשתי עם משה צימרמן, קראו לו משה קולוניסט. הוא שמע את הסיפור שלי ואמר לי - תבוא ליבנאל ואצל האכרים תלמד לחרוש ולזרוע ואת כל שאר העבודות החקלאיות וכאשר תלך להתישבות תהיה חקלאי מושלם, תדע הכל. לי ולעוד אחד מחברי הקבוצה היו זוג פרדות, אמרתי לו - תן לי את חלקי, כמה שתתן לי, וקח לך את הפרדות. אני מקוה שלא תקפח אותי. אני החלטתי לעזוב את הקבוצה ואת העבודה הזאת, לא בשביל זה באתי לארץ. הוא היה בחור הגון ונתן לי איזה סכום כסף ובאתי ליבנאל. כשבאתי, התחלתי לעבוד אצל אברומק"ה. עבדתי אצלו איזו תקופה. בחצר אצל אברומק"ה עבדה משפחה ערבית, אני אמרתי לו שאני מוכן לעשות הכל, את כל העבודות שעושה הערבי, לנקות ולשמור על הפרדות רק שיפטר את הערבי. באותו זמן אהרון בן צור, צבי שמילביץ, מתייתהו קסטיצקי ואחרים החלטנו לנסוע לפתיחת האוניברסיטה על הר הצופים, אמרתי לאברומק"ה - אני נוסע ואז כשאני חוזר אני לא רוצה לראות אותם פה. אמר לי אברומק"ה - אני חיב להם כסף, 10-12 לירות, אם תלווה לי את הכסף לשלם להם, אני אשלם להם ואז הם לא יהיו פה כשתחזור. נתתי לו את הכסף ונסעתי לירושלים. כשחזרתי, ראיתי ששום דבר לא זז. באתי

לשמואל צימרמן, הוא לא היה בבית, היה בפיק"א. שאלתי את אשתו - את רוצה שאעבוד אצלכם? אמרה - כן. אמרתי לה - בערב אני עובר אליכם. חזרתי לאברומק"ה ואמרתי לו - אני לא נשאר לעבוד כאן, קח את הכסף ותחזיק אצלך.

לקחתי את התרמיל שלי עם המיסה ועברתי לגור אצל שמואל צימרמן. עבדתי אצלו איזה שנתיים. אחר כך פגשתי את סיומה בן צור שאמר לי - אחי מחפש פועל שידע את כל עבודות החקלאות. אמרתי לו - בסדר. באתי לשמואל וביקשתי ממנו סליחה שאני עוזב, אבל אני רוצה לרכוש ידע נוסף בפרדסים ובירקות. באותו זמן, אני חושב שהיתה מהפכה קטנה בפיק"א, הורידו את מיכאל ניסנבוים ושמו את שמואל במקומו. הוא היה בחיפה כל השבוע וחזר לשבת. אני עברתי לעבוד בביתניה ועבדתי שם עד שנת 36-37, עד אשר ארגון מסדה, כך נדמה לי קראו לארגון, עלה למשמר השלושה. ביתניה היתה חוות נסיונות פרטית, היתה שייכת לברון רוטשילד. היו שם כל מיני גידולי עצים. גם יבנאל לקחה שתילים בביתניה. בעונות העישוב בעיקר עבדו בביתניה תרבה מאוד פועלים. הפועלים היו בעיקר מטכריה אבל גם ממקומות אחרים וגם מלבנאל הגיעו. בן-צור, האבא של מנשה היה האגרונום בביתניה.

אני התחתנתי בביתניה. פעם אחת נסעתי לחבר שלי בתל אביב והוא הכיר לי את רוזה, אבל רוזה דיברה רק רוסית ואנחנו רבנו. חזרתי לביתניה ואחרי חצי שנה או שנה חזרתי שוב לתל אביב ופגשתי שוב את רוזה, היא כבר ידעה קצת עברית ואנחנו החלטנו להתחתן, זה לא היה רומן כל כך גדול. באנו לביתניה. כסף לא היה לא לה ולא לי, אני זוכר שמכספי נתתי לה כדי לקנות שמלה לחתונה. בביתניה קיבלנו שתי מיטות רשת, כשהיו ישנים היתה הרשת יורדת לרצפה. סידרנו שולחן משני ארזים של נפט, קנינו כפיה והיתה לנו מפה לשולחן. אברמיק נולד בעין חרוד. אני כבר הייתי חקלאי, גידלתי ירקות ותות שדה. אני זוכר שהוא היה שואל - למה אתה לא יכול לגדל כריזנטמות לבנות גדולות? ב-37 עברנו למשמר השלושה. חלק מהבתים כבר נבנו ברחוב הראשי. ראשוני משמר השלושה היו מכפר סבא, מרמת גן ומתל אביב פה התחילה פרשה עם האדמות. היה לנו קואופרטיב, נחום שדמי היה בו חבר, קנינו קומביין ראשון ממנחמיה ועיכדנו אדמות, קודם של אזורים אחר כך בשרונה ובפוריה אפה שעכשיו אלומות. ואז התחילה פרשת המיס עם "עלי באר" ואז בהתערבותו של יהודי אחד מתחנת הנסיונות ברחובות הצלחנו לקבל מיס.

בנינו את הבתים אחרי בן שחר, ולפיך וקמחי ואיפה ששמריהו גר ובסוף 36 עברנו הנה, אחרי החגים.

כשאני באתי, חדר האוכל היה אצל מקלר בחצר. אתה בתור בית-גני בטח זוכר. תמיד ספרו לי מה שהיה באסיפות הכלליות, אני כבר באתי אחרי זה ולא השתתפתי בזה. החבר"ה מספרים שהיו כאלה שחשדו בהם שהיה להם כסף אבל לא הכניסו 150 לירות. אנחנו קיבלנו הלוואה מהסוכנות בשביל האיננוטר. אבל תמיד היו בעיות. כל צד ניסה למשוך אליו כל חבר חדש שהגיע. נדמה לי שכל בית עלה 158 לירות, אנחנו עשינו הכל לבד.

הייתי תבר ועד במשך תקופה ארוכה ואני זוכר שתלפיות וליפין הכניסו את הכסף יצחקי לא הכניס וכד'.

חבל שמשמר השלושה הגיעה לידי פרוק. כנראה שזו תכונה נפוצה בקרב העם היהודי, הנטייה הזו להתפלגות. אני חושב שקצת אשמים השכנים שלנו, אלה מצד זה ואלה מצד זה.

.....

יתכן שמבחינה מסוימת לא היה מקום לשני מוסדות כלכליים נפרדים "תוצרת ואשראי" ומשמר השלושה. אבל אפשר היה לטפל בעניינים בצורה אחרת. אנשי משמר השלושה לא ניגשו לעניין בצורה חכמה ובהבנה. לו היה אחרת, רפיק היה בודאי היום חקלאי, לו רפי היה חקלאי היה מקבל את כל העזרה ממני ומרוזה, אבל הוא החליט מה שהחליט ואז אני התחלתי לעבוד בלשכת העבודה. משמר השלושה נקראה על שם השלושה שנפלו- יהודה אליוביץ, משה זלמן וגלר.

יהודה אליוביץ היה חבר שלי, שיחקנו יחד כדורגל. משה-זלמן עבד אצל לונץ, הוא היה בחור אינטליגנטי. תמיד היה צועק לפרדות "תלם, תלם, תלם" והיינו צוחקים עליו כשהיה ממשך וצועק "תלם" גם בתוך המושבה במקום להגיד "דיו". גלר בא לביתניה לאיזו תקופה כדי ללמוד.

פרשת המים היתה פרשה כאובה במיוחד. אני זוכר את יחזקאל כרנשטטר אומר - אני לא מבין אותך, אם יש לי 2 זוגות מכנסים, אני חייב לתת לך זוג אחד?

מה אני לא יבנאלי כמוך?

הבאר הזו היא שלך?

אתה צריך לתת לי מתנה? הרי עשו אותה למשמר השלושה..... וכך היו מתוכחים ומתוכחים..

הלכנו לעשות שתופות אבל האכרים ביבנאל היו קשים למדי.

אנחנו קיבלנו חלקה של 15 דונם, כרם של 2½ דונם ו-9 דונם נוספים. 10 דונם קיבלנו אדמת קק"ל.

ביבנאל נתנו זכויות מים תמורת 50 דונם אדמה, אנחנו שילמנו כסף בעד הבאר. כל אחד חתם שטרות לפיק"א, בשטרות האלה כלולים המים, הדישות, הצינורות - שום דבר לא נתנו לנו בחינם. אבל קושנים על האדמות אין, זו אדמת קק"ל ולכן אין קושנים. אמנם תמיד נוכל לחדש את החוזה אם מישהו מהבנים ירצה להתישב על האדמה, לא יורידו אותו, יחדש את החוזה. אצלנו המצב היה שונה מאשר בשאר המושבות הותיקות. פיק"א עשתה הסדר עם האיכרים הותיקים, אלה שישבו על האדמות שנים רבות, נשאו לשבת והאדמה הפכה שלהם ויכולים לבנות עליה כל מה שהם רוצים. יתכן שאילו משמר השלושה לא היתה קשורה ליבנאל ולבית-גן היתה קיימת עד היום כמושב. זו פרשה כאובה מאוד ולא תצמח כל תועלת היום מלגלות את הפצעים האלה.